

lucrările la curent cu ultimele cuceriri și contribuții în istoria literaturii române vechi. Și aceasta acum, când se pregătesc ediții noi. Ar trebui ca în primul rând acești autori să cerceteze personal textele și să contribuie la promovarea studiului comparat al literaturii române vechi, în care ogorul este prea puțin desțelenit. Ne-am convins de aceasta trecând și la secolul al XVII-lea cu cercetarea noastră monografică despre „*Vechile cazanii la români și slavi*“.

În ordine cronologică, prima cazanie din secolul al XVII-lea este cea de la Govora, care poartă numele lui Udriște Năsturel. În prima formă s-a tipărit în 1642. Într-o formă completată în partea a II-a cu *Cazania* lui Varlaam — cu cuvântările care urmează în anul bisericesc după Duminica Tomii, s-a retipărit la Dealu, în 1644¹. Însuși traducătorul ne mărturisește în prefață că „a fost izvodită de ieromonahul Silvestri și premenită de pre limba rusească pre limba românească“, de Udriște Năsturel. Se pare însă că alții sînt traducătorii, pentru că însuși Udriște Năsturel a venit la acest lucru „abia în ceasul al XI-lea“. El a făcut doar o revizuire, poate chiar o stilizare.

Dar care sînt izvoarele și după care cazanie rusească a fost „izvodită și primentă“ cea românească, nu se știe pînă în prezent.

Cazania e denumită „floare prea înfrumusețată și dulce mirositoare adusă din raiu“. Traducerea e făcută în limba vorbită, plastică, expresivă. Partea a II-a din *Cazania* de la Dealu este, în fond *Cazania lui Varlaam*, cu unele modificări de conținut. Astfel, Udriște Năsturel a înlăturat panegiricul despre Ioan cel Nou de la Suceava, pentru că viața acestuia era legată mai mult de istoria Moldovei, al cărui patron este. Udriște a introdus, în schimb, cuvîntarea despre cei 40 de mucenici din Sevastia, care se pomenesc în biserica ortodoxă la 9 martie. Această omilie lipsește din „*Cazania*“ lui Varlaam apărută la Iași.

Cei doi cărturari erau prieteni. Varlaam a încredințat un exemplar din manuscrisul *Cazaniei* sale și lui Udriște sau i-a trimis de la Iași numărul respectiv de caiete gata tipărite.

Astfel, ținînd seama de istoria constituirii cuprinsului acestor trei *Cazanii*, se simplifică în parte și cercetarea izvoarelor și originalelor, pentru că o dată identificate pentru *Cazania* lui Varlaam și cea de la Govora, sînt identificate și pentru *Cazania* de la Dealu, cu excepția omiliei pentru cei 40 de mucenici, care nu există în *Cazania* lui Varlaam.

Aproape în toate studiile despre această carte reprezentativă din cultura veche românească se menționează că izvoarele nu au fost identificate și din cauza aceasta nu putem caracteriza stilul talentatului cărturar moldovean². Aceeași prudență se impune chiar și în considerațiile despre conținut.

Afirmațiile de pînă acum în legătură cu izvoarele *Cazaniei* lui Varlaam, trebuie rectificate. Astfel chiar în tratatul de *Istoria literaturii române* se indică fără nici un temei ca izvor al cuvîntărilor despre viețile Sfinților, Sinaxarele lui Maximos Margunios, operă care apăruse în repetate rînduri la Veneția. Pentru cuvîntarea despre sfîntul Gheorghe se indică versiunea din

¹ N. Cartoian, *Istoria literaturii române vechi*, I, București, 1940, p. 100—101.

² Al. Rosetti, B. Cazacu, *Istoria limbii române literare*, 1961, p. 94—96. Aci și bibliografia. Îndeosebi contribuțiile lui Liviu Onu, Fl. Mureșan, At. Popa, Gr. Scorpan, Augustin Z. N. Pop etc.